

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

ЯКУБЕНКО БОГДАН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 351.83:330.1

**МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В
УМОВАХ НОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ВОЙТОВИЧ Радмила Василівна,
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, ректор.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
заслужений діяч науки і техніки України
СЕМЕНЧЕНКО Андрій Іванович,
Інститут вищих керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України, директор;

кандидат наук з державного управління,
ЧЕРЧАТИЙ Олександр Іванович,
Регіональний центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області, директор.

Захист відбудеться 13 травня 2021 року о 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 205.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17.

Автореферат розісланий 13 квітня 2021 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. З. Масик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Важливим фактором успіху функціонування будь-якої економічної системи є наявність високоякісного, конкурентоспроможного кадрового потенціалу. Ринок праці – це, перш за все, динамічний елемент ринкової економіки, система, яка постійно розвивається та самовдосконалюється. Сучасні ринки праці знаходяться в координатах об'єктивних закономірностей й тенденцій, які притаманні розвитку постіндустріального суспільства та фокусуються в парадигмі нової економіки. Парадигма нової економіки є багатокомпонентним процесом, який спрямований на створення умов для самореалізації, професійного, творчого, загальнокультурного розвитку.

Сьогодні в Україні процес соціально-економічного розвитку ускладнений численними системними кризами. Окрім економічної кризи, в державі присутні політична, соціальна та військова кризи. Фактично зараз відбувається деіндустріалізація економіки країни, яка призводить до значних масштабів безробіття. По суті, створена ситуація, коли економічний розвиток повинен узгоджуватися із державними діями, направленими на позитивну соціалізацію суспільства через механізми соціального захисту населення. Економічна політика, що проводиться сьогодні у державі, спрямована переважно на фінансову стабілізацію, послаблення бюджетної кризи, ситуативне подолання виникаючих соціально-економічних проблем. Проте, в ній не приділяється достатньої уваги інституціоналізації ринку праці, яка створює умови для його розвитку через необхідність обов'язкового соціального захисту населення в нових умовах. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження механізмів державного регулювання ринку праці з урахуванням новітніх тенденцій розвитку сучасної економічної інфраструктури, у якій переважають економіка знань та нових інформаційних технологій.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять праці таких вітчизняних авторів, як: Л. Чорна, В. Близнюк, Г. Старостенко, В. Козар, М.Зуб, О. Антохова, О. Лисюк, І. Цимбалюк, Г. Швидка, В. Федоренко, О. Діденко, Г. Михальченко, Г. Куліков, І. Петрова. Проблеми державної політики у сфері регулювання ринку праці та людських ресурсів зокрема досліджували такі вчені, як С. Бандура, Д. Богиня, О. Грішнова, В. Геєць, Т. Заяць, Л. Ільч, М.Кримова, Е. Лібанова, Л. Лісогор, В. Новікова та ін. Не применшуючи наукової цінності наявних досліджень, варто зазначити, що сьогодні надзвичайно актуальним залишається питання комплексних досліджень щодо механізмів державного регулювання ринку праці в умовах сучасної економічної інфраструктури, що базується на переважанні нематеріальних активів, характерних для нової економіки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота висвітлює результати наукових розробок, що були отримані автором під час виконання науково-дослідної роботи у межах комплексного наукового проекту Інституту підготовки кадрів державної

служби зайнятості України. Зокрема, за темою «Розвиток ринку праці в умовах глобалізації» (ДР № ДЄ 0118V004241) автором досліджено фактор глобальної пандемії COVID-19 на світових ринках праці в умовах нової економіки та процесу глобалізації.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є наукове обґрунтування механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки та розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Відповідно до визначеної мети передбачено вирішити наступні завдання:

- з'ясувати сутність поняття «нова економіка», вказавши на його специфічні характеристики як фактору, який суттєво впливає на стан сучасного ринку праці;
- визначити ступінь розробки у науковій літературі проблеми реалізації складових ринку праці в сучасних умовах;
- проаналізувати теоретичні підходи, що розкривають сутність механізмів державного регулювання ринку праці, здійснити їх класифікацію;
- здійснити аналіз сучасного стану ринку праці в умовах постіндустріалізму;
- узагальнити та систематизувати вітчизняний та зарубіжний досвід застосування механізмів державного регулювання розвитку ринку праці в умовах нової економіки;
- виявити механізми державного регулювання регіональних ринків праці України;
- визначити стратегічні напрями розвитку ринку праці України в умовах нової економіки;
- обґрунтувати шляхи удосконалення механізмів державного регулювання ринку праці України в умовах нової економіки;
- спрогнозувати ключові тенденції розвитку ринку праці з урахуванням закономірностей формування нової економіки у найближчій перспективі.

Об'єкт дослідження – державна політика регулювання ринку праці в Україні.

Предмет дослідження – механізми державного регулювання ринку праці України в умовах нової економіки.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є системний підхід, який дозволяє реалізувати засади комплексного аналізу державних механізмів регулювання ринку праці в Україні.

Для вирішення поставлених завдань та одержання конкретних наукових результатів були використані наступні методи: класифікації та систематизації – для аналізу сучасної наукової літератури з проблем розвитку та державного регулювання ринку праці; аналізу та синтезу – у процесі дослідження сучасного стану ринку праці в умовах нової економіки; формалізації – для встановлення правового механізмів державного регулювання розвитку ринку праці в умовах нової економіки, та визначення

структурних та функціональних аспектів організаційного механізму державного регулювання ринку праці; історичний – для розкриття основних етапів формування нової економіки як сучасної економічної інфраструктури, що характеризується переважанням нематеріальних активів над матеріальними; поєднання історичного та логічного – для аналізу основних напрямів структурних зрушень, що відбуваються в сучасній економіці у контексті глобальних змін у сфері зайнятості; метод компаративістики – для співставлення та порівняння концептуальних засад і особливостей формування та реалізації механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки в іноземних країнах та Україні; узагальнення – для проведення висновків по кожному розділу та в цілому.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження складають наукова вітчизняна та зарубіжна література, нормативно-правові акти України, міжнародні правові акти, аналітичні та звітні документи тощо.

Загалом дослідження ґрунтується на міждисциплінарному підході, враховуючи дотичність розглянутих питань з різних наукових дисциплін, їх інтегрованість.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні з позицій системного підходу теоретико-методологічних аспектів, розробленні науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки. Зокрема, у дисертаційній роботі:

вперше:

– механізми державного регулювання ринку праці досліджуються з методологічних засад нової економіки, в основі якої лежить новий рівень інтелектуалізації праці та соціалізації відносин у сфері праці, нові можливості самореалізації та утвердження людиноорієнтованих цінностей.

– розкрито потенціал нової економіки як фактору, який суттєво впливає на трансформацію соціально-трудової сфери за рахунок симбіозу нових технологій, інститутів організації праці, виробництва та управління, формування нової структури чинників набуття конкурентних переваг на ринку праці тощо.

удосконалено:

– понятійно-категоріальний апарат у сфері державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки, зокрема уточнено сутність поняття «нова економіка», яке в сучасному баченні має обов'язкові ознаки та складові сервісної та цифрової економіки. Автором запропоноване власне визначення поняття «нова економіка», зміст якого полягає у тому, що це – сучасна економічна інфраструктура, яка базується на запровадженні інновацій під впливом масової інформатизації суспільства та використання нових інформаційних технологій, інтелектуалізації людського капіталу, що призводить до радикальних змін у виробничих силах та технологіях, ключову роль серед яких відіграє надання пріоритету виробництву знань та послуг.

– теоретико-методологічний підхід до прогнозування ринку праці в умовах нової економіки, який на відміну від існуючих, акцентований на

перманентному впливу інформаційних технологій, що сприяє змінам змісту процесу праці, його організації, структурі зайнятості, соціально-трудоких відносин, та потребує формуванню принципово нових компетенцій працівника. Удосконалена методологія прогнозування базується на абсолютно специфічному процесі праці, який сформовано під впливом розвитку нової економіки. Результати прогнозування за цим підходом надають можливість сформулювати концептуальні пріоритети регулювання ринку праці та обґрунтувати поточні управлінські рішення щодо їх реалізації на різних етапах розвитку нової економіки;

– архітектоніку механізмів реалізації стратегічних напрямів розвитку ринку праці в умовах нової економіки, в якому, на відміну від існуючих, запропоновано інноваційний інструментарій інтегрованого цифрового впливу на ринок праці, систематизовано заходи регулювання ринку праці за напрямами регулювання (інноваційні, цифрові та інвестиційні), їх цільовим спрямуванням, а також адресним охопленням суб'єктів ринку праці, що зменшить асиметрію ринку праці в умовах нової економіки.

– науково-методичне забезпечення розробки стратегії розвитку ринку праці в умовах нової економіки, яке містить комплекс систематизованих цифрових індикаторів моніторингу ринку праці, враховує особливості регулювання регіональних ринків праці, має потенціал для конкретизації організаційних цілей та ухвалення стратегічних рішень, здатних зберегти конкурентні переваги регіонів.

набули подальшого розвитку:

– виявлення показників розвитку ринку праці за регіонами України, серед яких показники рівня безробіття, рівня зайнятості, індексу реальної заробітної плати, суми заборгованості з виплат заробітної плати, темпів зростання заборгованості населення з оплати житлово-комунальних послуг;

– визначення на сучасному етапі основних тенденцій розвитку ринку праці в умовах нової економіки та оцінювання інтенсивності їх впливу на складові ринку праці, зокрема: стрімкому розвитку технологічних інновацій, старіння та розшарування населення країни, значного зростання числа міського населення, посилення соціальної нестабільності, дефіцит ресурсів, що призводить до формування цифрового робочого простору в умовах нової економіки.

– теоретичні та методичні підходи до реалізації стратегічних напрямів розвитку ринку праці в умовах нової економіки, які, на відміну від існуючих, враховують ранжирування складових формування нового робочого простору за ступенем впливу на цифровий (віртуальний) ринок праці та ресурсний адаптер механізму реалізації стратегічних напрямів. Це дає змогу забезпечити впровадження інноваційних механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки та сприяти прискоренню процесу цифровізації державного управління.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що напрацювання автора дадуть можливість розв'язати теоретико-практичні

проблеми державного управління в галузі регулювання ринку праці в умовах нової економіки, яка формується в межах індустріального періоду економічного розвитку шляхом впровадження досягнень науково-технічного прогресу, інноваційних методів господарювання, інтелектуального людського капіталу та передових технологій і галузей національної економіки.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи були використані:

– Баришівською районною державною адміністрацією Київської області у процесі оцінки розвитку регіонального ринку праці району, що лягло в основу розробки комплексу заходів з подолання безробіття на території Баришівського району (довідка про впровадження від 30.11.2020 р. №01.01-42/823).

– Андрушівською міською радою Житомирської області у процесі активізації заходів, спрямованих на покращення якісних характеристик робочої сили, кількісне та якісне зростання пропозиції робочих місць на території м. Андрушівка (довідка про впровадження від 08.02.2021 р. № 02-19/204);

– Федерацією професійних спілок Житомирської області у процесі налагодження співпраці в рамках соціального партнерства між профспілками, роботодавцями та органами влади Житомирської області. Запропоновані у дисертаційному дослідженні механізми оцінки розвитку регіональних ринків праці в умовах нової економіки було враховано у процесі підготовки аналітичної та статистичної інформації стосовно поточної ситуації на ринку праці Житомирської області (довідка про впровадження від 05.02.2021 р. №01/26);

– Інститутом підготовки кадрів державної служби зайнятості України під час підготовки та викладання курсу лекцій з дисциплін «Ринок праці та державне регулювання зайнятості» та «Ринок праці» професійної та практичної підготовки магістрів спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування (довідка про впровадження від 10.02.2021 р. №57/00/21).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, які характеризуються новизною і становлять цінність для розвитку науки державного управління, отримані автором самостійно.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дисертаційного дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах, зокрема: «Форум прямої демократії» (Київ, 2020); «Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах» (Київ, 2020), «Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці» (Київ, 2020); «Tet world of science and innovation» (London, 2021); «Priority directions of science and technology development» (Kyiv, 2021); «Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку суспільства» (Львів, 2021).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 11 наукових праць, у тому

числі: 4 статті у наукових фахових виданнях з державного управління, одна у зарубіжному науковому періодичному виданні, 6 тез у матеріалах науково-практичних конференцій, семінарів та круглих столів.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 220 сторінок, з них основного тексту – 195 сторінок. Список використаних джерел включає 202 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дисертаційного дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх впровадження, апробації та опублікування.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічні засади дослідження ринку праці в умовах нової економіки»* – з'ясовано сутність поняття «нова економіка», вказано на його специфічні характеристики як фактору, який суттєво впливає на стан сучасного ринку праці; визначено ступінь розробки у науковій літературі проблеми реалізації механізмів державного регулювання ринку праці в сучасних умовах; досліджено теоретичні підходи, що розкривають сутність механізмів державного регулювання ринку праці, здійснено їх класифікацію.

Встановлено, що поняття «нова економіка» виступає в якості системного явища, що поступово формується в межах індустріального періоду економічного розвитку. Автором запропоноване власне визначення поняття «нова економіка», зміст якого полягає у тому, що це – сучасна економічна інфраструктура, яка базується на запровадженні інновацій під впливом масової інформатизації суспільства та використання нових інформаційних технологій, інтелектуалізації людського капіталу, що призводить до радикальних змін у виробничих силах та технологіях, ключову роль серед яких відіграє надання пріоритету виробництву знань та послуг. Здійснено аналіз таких складових нової економіки, як: «постіндустріальна економіка», «економіка знань», «Інтернет-економіка», «віртуальна економіка», «креативна економіка», «сервісна економіка», «цифрова економіка» та ін.

Досліджено, що нова економіка базується на ідеології обробки великих масивів інформації, особливу важливість набуватимуть цифрові компетенції персоналу, безпека, надійність, довгостроковість зберігання великих обсягів інформації. В умовах нової економіки найбільш ефективними виступають витрати на придбання та виробництво знань як суспільного блага, на розвиток здатності їх використання, відтворення, передачі, а також створення нових знань.

Автором наголошено, що нова економіка неможлива без цифровізації та сервісності економіки, вона також тягне за собою відповідні зміни на ринку праці: змінюється структура ринку праці в сфері сервісу,

прогнозується зникнення одних і поява нових професій; для роботи в умовах нової цифрової сервісної економіки будуть потрібні нові когнітивні, соціально-поведінкові та цифрові навички, які необхідно формувати в процесі навчання кадрів, здатних працювати в умовах цифрової економіки. А відтак, можемо стверджувати, що новій економіці притаманні обов'язкові риси сервісної та цифрової економіки.

Узагальнено й проаналізовано сучасну **наукову літературу** щодо проблем реалізації механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки. За результатами проведеного аналізу джерел зазначено, що у сучасній науковій літературі державне регулювання ринку праці розглядається як система правових та організаційно-економічних заходів держави щодо забезпечення ефективної зайнятості, нормальних умов праці та раціонального використання робочої сили.

Встановлено, що особливістю розвитку ринку праці в умовах нової економіки є уміння людини в процесі своєї діяльності використовувати не буденні, усталені знання, а нові, іншими словами, переважання інновацій над традицією, нових незвичних способів отримання певного продукту над традиційними методами. Людина за таких умов є креативним винахідником, завжди перебуває в пошуку, розвиває творчі навички, особисті комунікативні вміння, долає обмеження усталених систем.

З'ясовано, що механізми державного регулювання ринку праці класифікуються за: масштабами впливу (загальні та селективні); способами впливу (прямі та непрямі); типом впливу (активні та пасивні); змістом (економічні, адміністративні, ідеологічні); об'єктом впливу (спрямовані на кількісні, на якісні параметри та такі, що спрямовані на організаційний аспект ринку праці).

Встановлено, що механізми державного регулювання ринку праці можна поділити на: нормативно-правові; адміністративно-інституціональні; організаційно-економічні; соціально-психологічні. До нормативно-правових механізмів віднесено: нормативно-правове регулювання ринку праці, розробку концепції державної політики в досліджуваній сфері, розробку вимог до експертизи нормативно-правових актів у сфері регулювання ринку праці. Адміністративно-інституціональні механізми базуються на реалізації принципів демократичного врядування з боку органів публічної влади щодо досягнення інтересів різних соціальних груп у сфері регулювання ринку праці. Організаційно-економічні механізми пов'язані з розвитком умов для реалізації всіх необхідних елементів функціонування ринку праці. За допомогою цих механізмів відбувається планування та моніторинг законодавчої діяльності, прогнозування соціально-економічних процесів, фінансово-матеріальне та ресурсне забезпечення функціонування ринку праці, його регулювання на рівні держави, розвиток системи стимулювання кадрового потенціалу, координація дій суб'єктів державного регулювання ринку праці тощо. Під соціально-психологічними механізмами регулювання ринку праці можна розуміти всю сукупність заходів щодо формування

суспільної свідомості з метою розвитку ринку праці, його складових, підвищення довіри до органів державної влади, державної служби тощо.

Запропоновано під механізмами державного регулювання ринку праці розуміти сукупність нормативно-правових, адміністративно-інституціональних, організаційно-правових та соціально-психологічних інструментів для реалізації державної політики зайнятості з метою підвищення оплати праці, зниження безробіття, створення робочих місць, підготовку кадрів тощо.

У другому розділі – *«Механізми державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки та його регіональні особливості»* – здійснено аналіз сучасного стану ринку праці в умовах формування цифрової економіки; узагальнено та систематизовано вітчизняний та зарубіжний досвід державного регулювання розвитку ринку праці в умовах нової економіки; визначено регіональні особливості розвитку вітчизняного ринку праці в сучасних умовах.

Автором наголошено, що протягом останніх чотирьох десятиліть глобальна економіка та окремі країни дедалі більше залежали від глобальних схем поставок, керованих своєчасно, оскільки робочі місця у виробництві були офшоризовані старими індустріальними країнами, що призвело до їх деіндустріалізації та загального погіршення заробітної плати та норм праці. Виробничі процеси поступово переходили до країн із нижчим рівнем заробітної плати / нижчим рівнем державного регулювання. Корпорації, уряди та консалтингова галузь, що просувають схеми поставок, в основному ігнорували випадки, що підкреслювали їхню вразливість. Акцентовано увагу на тому, що нова економіка в сучасних умовах має змогу нівелювати глобальні схеми поставок, використовуючи нові цифрові системи доставки благ, та більш ефективно й своєчасно реагувати на зміни на ринку праці.

Виявлено, що становлення нової економіки, як економіки знань, інформаційних технологій, нових бізнес-процесів, основою яких є особисте лідерство та конкурентність, суттєво змінює умови розвитку національного та регіональних ринків праці. Зокрема, характерні ознаки нової економіки (глобалізаційний та інтеграційний характер, глибоке проникнення інформаційних технологій у бізнес, зростання ролі електронної комерції, інноваційні орієнтири бізнес-структур, посилення конкуренції між людськими ресурсами та нематеріальними активами, важлива роль постійної освіти та самонавчання) безпосередньо впливають на функціонування ринку праці, пристосування його акторів до нових умов, розвиток нових умінь, якостей та компетенцій людини як економічного ресурсу. В умовах нової економіки компанії та наймані працівники за домовленістю можуть обирати форми співпраці, взаємодії та захисту своїх інтересів.

У дисертаційній роботі досліджено зміни у ставленні до працівників в умовах нової економіки. Так, характер і структура праці зазнають суттєвих впливів та переходять від виконавчо-репродуктивного до інтелектуально-інноваційного типу. Змін зазнають традиційні способи виробництва, головним ресурсом стає творчий працівник, здатний створювати нові ідеї,

впроваджувати їх у процес виробництва завдяки сучасним технологіям. Внаслідок цього відбувається здешевшення фізичної праці та зростання вартості інтелектуальної праці. Постійна освіта стає обов'язковою умовою досягнення успіху та певного соціального статусу працівником.

Здійснено аналіз організаційно-інституційних та нормативно правових механізмів державного регулювання ринку праці в Україні та зарубіжних країнах. В основі реалізації як організаційно-інституційних, так нормативно-правових механізмів регулювання ринку праці в сучасних умовах лежить теза про те, що сучасний ринок праці повинен враховувати інтереси не лише продавця, але й покупця робочої сили за активного посередництва держави, у тому числі й за участі державної служби зайнятості. В умовах нової економіки як економіки знань, нових інформаційних технологій, нових бізнес процесів як в Україні, так і за кодом особливої актуальності набуває інформаційна підтримка безробітних, яка доповнює традиційні професійне навчання та працевлаштування.

У ході дослідження встановлено, що ринки праці в Україні, як національний, так і регіональні розвиваються під впливом низки негативних чинників, які можна поділити на дві групи. Визначено, що до першої групи можна віднести ті чинники, що мають трендові характеристики, тобто розвиваються у часі досить довго та системно, здійснюють негативний вплив на ринок праці. Саме такими чинниками є: системні деформації в галузевій структурі народного господарства та професійно-кваліфікаційному складі робочої сили; невідповідність наявної інформації про стан ринку праці реальним показникам та параметрам його функціонування; негативний взаємний вплив низької продуктивності та рівня оплати праці; відсутність необхідного рівня зайнятості запитам та потребам ринку; нерівномірний розподіл трудових ресурсів по території держави, тобто регіональні перекося в кількості та якості працюючого населення; існування значного тіньового сектору ринку праці тощо.

До другої групи віднесено ті чинники, що здійснюють негативний вплив неочікувано, які є важкопрогнозованими. До цієї групи відноситься загальносвітова пандемія COVID-19. Швидкість поширення хвороби призвела до революційних змін на ринках праці України та світу. Встановлено, що пандемія коронавірусу сприяла розростанню кризових явищ на національному та регіональних ринках праці, відбулося зростання безробіття та зменшення рівня зайнятості, зниження доходів населення, банкрутство або припинення діяльності підприємств, поширення неповної та неформальної зайнятості, зростання тіньового сектору тощо. Окремо для регіонів характерним стало активне зростання кількості вакансій на віддалену (дистанційну) роботу і відповідне збільшення витрат на організацію такої форми діяльності.

Встановлено, що однією з важливих характеристик регіону, що визначає особливості розвитку ринку праці, є ділова активність. Ділова активність у такому контексті визначається співвідношенням числа зайнятих та безробітних. За цією ознакою усі регіони можна поділити на наступні

групи: перспективні (активні), тобто ті, що мають подальші перспективи розвитку та депресивні, яким притаманний відплив робочої сили, відсутність робочих місць, інвестицій тощо.

З'ясовано, що всі регіони України умовно можна поділити на три групи: I група – активні регіони (м. Київ, Київська, Миколаївська, Дніпропетровська, Рівненська області); II група – регіони, що розвиваються, хоча і мають значні проблеми (15 регіонів України); III група – депресивні регіони (Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Донецька області). Очевидним є те, що депресивні регіони відносяться до прикордонних територій, мають тісні економічні зв'язки з країнами-сусідами та залежать від кон'юнктури зовнішніх ринків. Саме в ці регіони надходила значна кількість фінансових коштів від робітників з-за кордону, так званих «заробітчан».

Механізми державного регулювання ринку праці на регіональному рівні поділяються на активні (професійна підготовка і перепідготовка, створення робочих місць в державному секторі, стимулювання приватного сектору, механізми надання допомоги непрацевдатним та молоді тощо) та пасивні (надання допомоги по безробіттю та введення трудової повинності). Встановлено, що пасивні механізми є основними у державному регулюванні ринку праці в регіонах України. Зокрема, з'ясовано, що допомогу по безробіттю протягом 2020 року отримали 51% осіб, що зверталися за допомогою до Державної служби зайнятості, при цьому отримали роботу лише 27,6% зареєстрованих безробітних. Найбільша кількість послуг були надані в місті Київ та Київській області, найменша – в Херсонській та Рівненській областях. Це означає, що ринок праці в Україні йде шляхом екстенсивного розвитку, коли значна частина державних коштів виділяється не на модернізацію, а на «латання проблемних моментів».

Крім того, під впливом структурних змін наявні значні диспропорції в розвитку ринку праці, відбувається примітивізація робочих місць, спостерігається відтік кваліфікованих кадрів у сферах охорони здоров'я та освіти (особливо з депресивних регіонів), наявна нестача кваліфікованих кадрів, зменшення чисельності працівників робітничих і технічних спеціальностей, втрата регіонами працівників, що зайняті інтелектуальною працею, та відповідно складають кістяк розвитку нової економіки.

Третій розділ «Шляхи удосконалення механізмів державного регулювання ринку праці України в умовах нової економіки» присвячено дослідженню стратегічних напрямів розвитку ринку праці та механізмів їх реалізації, прогнозуванню розвитку ринку праці в умовах нової економіки.

Досліджено стратегічні напрями розвитку ринку праці в умовах нової економіки. Стратегія розвитку визначає загальну спрямованість ринку праці в умовах нової економіки на забезпечення адаптації до майбутніх змін та мінливих пріоритетів. Метою стратегії розвитку ринку праці є досягнення і закріплення постійних конкурентних переваг у складній багатокомпонентній та динамічній системі, що піддається перманентному впливу інформаційних

технологій та тягне за собою зміни у змісті процесу праці, її організації, структурі зайнятості, соціально-трудовах відносинах.

Проведений аналіз адаптаційних стратегій показав, що їх можна об'єднати у такі напрями: стратегії стимуляції створення робочих місць нового типу, що призводить до зміни підходів до самої концепції робочого місця, коли замість роботи людина займатиметься реалізацією свого творчого потенціалу, що відповідає трендам мережевого суспільства; стратегії застосування безумовного базового доходу (БОД), що передбачає захист працівників від страху втратити роботу, що призводить до уповільнення поширення технологій та гальмування процесів автоматизації.

Реалізація стратегії розвитку ринку праці базується на цілях сталого розвитку для України та спрямована на бачення орієнтирів досягнення цілей сталого розвитку і містить адаптовані завдання та індикатори для їх моніторингу, бо розвинений та стабільний ринок праці означає високий споживчий попит, який здатен принести прибутки компаніям, підвищити рівень життя працівників та бути чинником досягнення соціальної стабільності в країні. Як провідний сегмент ринкової економіки, ринок праці забезпечує розподіл людського капіталу, впливає на рівень економічних та неекономічних вигод від його використання; у свою чергу, людський капітал стає цінністю саме завдяки ринку праці.

Виокремлені стратегічні напрями розвитку ринку праці в умовах нової економіки. Виокремлення здійснено з урахуванням мегатенденцій, що формуватимуть сферу майбутніх трудових відносин, до яких віднесено наступні: технологічний прогрес, автоматизація і роботизація, що спричиняє стрімкий розвиток технологічних інновацій, роботизації і штучного інтелекту, що істотно змінюють якість і кількість доступних робочих місць; хмарні технології та хмарні обчислення, що надає великі можливості для віддаленої роботи та залучення сторонніх підрядників, підключаючи їх до єдиної системи з можливістю моніторингу та контролю всіх процесів; цифровізація особистого простору, що формує доповнену реальність, яка застосовується на робочих місцях у складних виробництвах, формуючи нові способи роботи, спілкування і співпраці в масштабах підприємства; великі дані (Big Data) та Інтернет речей, що забезпечує контроль і дистанційне керування в реальному часі багатьма процесами та суб'єктами; Гіг-економіка, що призводить до кардинальної зміни ринку праці, його переходу від наявності робочих місць з постійною зайнятістю в одного роботодавця до тимчасових проектів від різних компаній у одного незалежного працівника. Стратегічно нова модель трудових відносин ґрунтується на короткострокових контрактах або неформальних домовленостях – «управління умовним персоналом». Гіг-економіка змінює характер зайнятості, якій притаманні велика кількість короткострокових і тимчасових посадових позицій, які обіймають незалежні підрядники, а також дозвіл працювати дистанційно за допомогою цифрових платформ.

Встановлено, що одним із стратегічних напрямів розвитку ринку праці, сформованих мегатенденцією, є становлення мережевого суспільства та мережевої економіки (mesh economy), що призводить до поступового зникнення формальної зайнятості, та спричиняє нові форми неформальної зайнятості.

З'ясовано, що Україні слід докладати зусиль до реалізації програм цифровізації економіки, в якій повинно бути передбачено формування відповідної інфраструктури з урахуванням потреб сучасного ринку праці: створення і розвиток інфраструктури зберігання й обробки даних; впровадження цифрових інфраструктурних платформ у ключових галузях економіки; створення системи сертифікації центрів обробки даних, що забезпечує стійкість, безпеку та економічну ефективність їх функціонування.

Запропоновано шляхи удосконалення механізмів державного регулювання ринку праці в залежності від рівня динамічності, а саме: інтенсивність відновлення робочої сили (висока, низька) та інтенсивність відновлення робочих місць (висока, низька). Механізм реалізації стратегічних напрямів розвитку ринку праці з високим обігом робочої сили застосовується, коли ринок праці демонструє здатність до швидкого оновлення структури робочих місць. Механізм реалізації стратегічних напрямів розвитку стрімкого ринку праці передбачає, що ринок праці здатний безпосередньо, без відхилень просуватися до нової структури зайнятості, яка формується зрушеннями в попиті, що змінилися технологічними та інституційними умовами. Ця модель охоплює зайнятих дистанційним сервісним обслуговуванням. Для нього первинним є поліпшення технології трудової діяльності, оскільки вона дозволяє роботодавцю підвищувати прибуток, внаслідок чого трансформується і структура зайнятості. Механізм реалізації стратегічних напрямів розвитку застійного ринку праці характеризується тим, що при ньому практично не спостерігається ні руху працівників через наявні робочі місця, ні переливання робочих місць з неефективних виробництв в ефективні. Стратегічний розвиток віртуального (електронного) ринку праці дозволяє значно розширити можливості суб'єктів праці, забезпечити альтернативні сфери професійної й особистісної самореалізації, включити соціально незахищені верстви населення до процесу професійного розвитку.

Доведено, що розвиток нової цифрової сервісної економіки кардинально змінить ринок праці й торкнеться всіх сфер діяльності. Перш за все, буде поширюватися нова модель праці та зайнятості «Робота 4.0», в рамках якої буде розвиватися новий вид трудової діяльності, названий економікою на вимогу (on-demand economy), краудсорсинг та ін.; запровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій сприятиме поширенню транскордонної (віддаленої) зайнятості. Наголошено, що в умовах нової цифрової сервісної економіки будуть потрібні нові когнітивні, соціально-поведінкові та цифрові навички, які необхідно формувати в процесі навчання кадрів, здатних працювати в умовах цифрової економіки

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в науковому обґрунтуванні механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки та в розробці практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Реалізовані мета і завдання дослідження дають підстави сформулювати такі висновки та запропонувати деякі рекомендації.

1. З'ясовано сутність поняття «нова економіка», вказано на її специфічні характеристики як фактору, який суттєво впливає на стан сучасного ринку праці. Зокрема, у результаті аналізу сучасної наукової літератури з'ясовано, що понятійно-категоріальний апарат у сфері державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки є недостатньо розробленим. У першу чергу це стосується самого поняття «нової економіки». Встановлено, що поява терміну «нова економіка» пов'язана, у першу чергу, із розвитком сучасних електронних інформаційних технологій, становленням інформаційної системи мережі Інтернет.

Автором запропоноване власне визначення поняття «нова економіка», зміст якого полягає у тому, що це – сучасна економічна інфраструктура, яка базується на запровадженні інновацій під впливом масової інформатизації суспільства та використання нових інформаційних технологій, інтелектуалізації людського капіталу, що призводить до радикальних змін у виробничих силах та технологіях, ключову роль серед яких відіграє надання пріоритету виробництву знань та послуг. Нову економіку характеризує те, що найважливішим ресурсом у сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання є цифрова інформація. Нова економіка базується на сучасних технологіях, включаючи штучний інтелект, роботизацію, технологію роботи з великими даними, блокчейн тощо. Нова економіка в останнє десятиріччя все більше набуває рис сервісної економіки: активно реагує на потреби сучасності й постійні зміни внаслідок появи інновацій; демонструє пріоритетне ставлення до творчої людини; має демократичну структуру менеджменту та високу маркетингову культуру, де саме клієнт виступає як головна діюча особа.

2. Визначено ступінь розробки проблеми реалізації механізмів державного регулювання ринку праці в сучасній літературі. Встановлено, що у науковій літературі державне регулювання як система правових та організаційно-економічних заходів держави щодо забезпечення ефективної зайнятості, нормальних умов праці та раціонального використання робочої сили, включає такі ключові елементи: регулювання трудових відносин між роботодавцями і працівниками; регулювання соціальних відносин між роботодавцями і працівниками, у т.ч. соціальне забезпечення; регулювання пропозиції робочої сили і робочих місць; регулювання розвитку людського капіталу на стадії його формування і використання; регулювання розподілу і перерозподілу робочої сили по галузям і територіям країни та регіону з метою ефективного її використання.

3. Запропоновано під механізмами державного регулювання ринку праці розуміти сукупність нормативно-правових, адміністративно-інституціональних, організаційно-правових та соціально-психологічних інструментів для реалізації державної політики зайнятості з метою підвищення оплати праці, зниження безробіття, створення робочих місць, підготовку кадрів тощо. Сукупність вищевказаних механізмів створює умови для системного розвитку ринку праці в державі та ефективного його державного регулювання.

Виявлено, що досліджуваній проблематиці раніше не приділялося достатньої уваги у державно-управлінській науці, тому станом на сьогодні виокремлені складові теоретичного підґрунтя державного регулювання ринку праці з урахуванням переважання нематеріальних активів над матеріальними ще не сформувалися у структурно цілісну і несуперечливу систему. У той же час, сучасний стан розвитку економічних процесів як в Україні, так і світі в цілому, вимагає наукового обґрунтування концептуальних засад і особливостей формування механізмів регулювання ринку праці в умовах нової економіки.

4. Здійснено аналіз сучасних тенденцій ринку праці в умовах постіндустріалізму, внаслідок чого було встановлено, що ключовими тенденціями, які впливають на сферу зайнятості та ринок праці загалом, є: глобалізаційні та інтеграційні процеси; розвиток цифрових технологій; розвиток шерингової економіки; зростання клієнтоорієнтованості; екологічна безпека; програмування, автоматизація виробничих процесів; роботизація і розвиток штучного інтелекту. З'ясовано, що визначальними чинниками, які сприяють розвитку видів економічної діяльності в сучасних умовах, є: розвиток інформаційних технологій; крос-функціональність; мобільність; нові форми зайнятості (фріланс, аутстафінг) тощо. Аналіз показав, що майбутні зрушення у сфері зайнятості будуть складними й багатограними та обумовлюватимуться швидкістю технологічних перетворень, забезпеченням готовності людських ресурсів до цих перетворень.

5. Узагальнено та систематизовано вітчизняний та зарубіжний досвід застосування механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки, внаслідок чого з'ясовано, що механізми регулювання ринку праці охоплюють перелік економічних, соціальних, психологічних факторів, які визначають функціонування ринку праці. У більшості сучасних країн в основі механізму регулювання ринку праці лежить поєднання ринкового механізму саморегулювання економічних процесів і системи заходів державного сприяння зайнятості.

З'ясовано, що розвиток цифрових технологій змінює уявлення про комунікаційний простір та його можливості, а також суттєво впливає на реалізацію механізмів державного регулювання ринку праці. Поява нових сервісів і технологій надає багато можливостей, яких не було декілька років тому: миттєва комунікація між користувачами незалежно від їхнього географічного місця розташування, можливості спільної синхронної та асинхронної роботи, якісно нові способи подання інформації та роботи з нею,

доступність значних обсягів інформації для кожного тощо. Водночас їх стрімкий розвиток потребує підготовки фахівців нового покоління, здатних працювати зі швидкозмінюваними технологіями. Програмування, автоматизація виробничих процесів, які, з одного боку, призводять до витіснення людської праці та заміни її машинною, з другого – поширення процесів автоматизації обумовлює ускладнення систем управління та вимагає відповідного супроводу й адміністрування, а тому потребує підготовки відповідних фахівців. Роботизація, розвиток штучного інтелекту, автоматизація виробництва з використанням промислових роботів, застосування інтелектуальних робототехнічних комплексів неминуче призведуть до зміни професійно-кваліфікаційної структури робочої сили на ринку праці майбутнього. В умовах нової економіки як економіки знань, нових інформаційних технологій, нових бізнес процесів як в Україні, так і за кодом особливої актуальності набуває інформаційна підтримка безробітних, яка доповнює традиційні професійне навчання та працевлаштування.

6. Досліджено механізми державного регулювання регіональних ринків праці України. Зокрема, встановлено, що важливими характеристиками регіональних ринків праці, що визначає їх особливості в умовах нової економіки, є: ділова активність; уміння людини в процесі своєї діяльності використовувати не буденні, усталені знання, а переважання інновацій над традицією, нових незвичних способів отримання певного продукту над традиційними методами. Також встановлено, що в умовах впливу пандемії COVID-19 на ринок праці України найбільше постраждали економічно нерозвинені регіони. Причинами такого стану стали активні міграційні процеси, відсутність ефективних механізмів реагування органами місцевої влади, відсутність фінансових коштів для забезпечення роботи медичних закладів тощо.

У дисертаційному дослідженні з'ясовано, що важливими параметрами оцінки регіонального ринку праці є показники рівня безробіття, рівня зайнятості, індексу реальної заробітної плати, суми заборгованості з виплат заробітної плати, темпів зростання заборгованості населення з оплати житлово-комунальних послуг. Відповідно до вказаних параметрів здійснено аналіз розвитку регіональних ринків праці України, внаслідок чого всі регіони України умовно поділено на три групи: I група – активні регіони (м. Київ, Київська, Миколаївська, Дніпропетровська, Рівненська області); II група – регіони, що розвиваються, хоча і мають значні проблеми (15 регіонів України); III група – депресивні регіони (Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Донецька області).

7. Встановлено, що реалізація стратегії динамічного розвитку ринку праці в умовах нової економіки базується на мегатенденціях, як потужній силі, що змінює суспільство, а відповідно і робоче середовище, а також дає можливість спрогнозувати моделі розвитку ринку праці. Реалізація стратегій розвитку ринку праці в умовах нової економіки відбувається за чотирьома сценаріями розвитку робочого середовища, в залежності від синергії

факторів впливу, таких як: фрагментація, індивідуалізм, інтеграція, колективізм.

Визначено архітектоніку механізму реалізації стратегічних напрямів розвитку ринку праці в умовах нової економіки, що передбачає послідовне проходження наступних етапів формування: діагностики змін, визначення стану адаптаційних можливостей ринку праці для впровадження інновацій; визначення принципів функціонування механізму; формулювання місії, головної мети та цілей зазначеного механізму; розробки безпосередніх заходів інноваційного впливу на ринок праці. Від ефективності виконання кожного вищевказаних етапів буде залежати ступінь забезпечення інноваційно-динамічного розвитку ринку праці в умовах нової економіки.

8. Обґрунтовано шляхи удосконалення механізмів державного регулювання ринку праці України в умовах нової економіки та запропоновано алгоритмізацію впровадження інноваційно-динамічної моделі розвитку ринку праці. Дана модель полягає у виділенні ключових параметрів впливу на формування цифрового робочого середовища, як загальної концепції підвищення гнучкості ринку праці та у обґрунтуванні напрямів модернізації політики флексікьюриті. Інноваційно-динамічна модель розвитку ринку праці ґрунтується на оптимальному балансі між економічною ефективністю і забезпеченням прав і гарантій працівників, та реалізується через впровадження чотирьох компонентів, таких як: гнучкі та надійні договірні домовленості, комплексні стратегії навчання впродовж життя, ефективна активна політика ринку праці, сучасна система соціального забезпечення.

9. Спрогнозовано ключові тенденції розвитку ринку праці з урахуванням закономірностей формування нової економіки у найближчій перспективі. Так, у дисертаційній роботі з'ясовано, що серед ключових тенденцій розвитку ринку праці в Україні та світі в умовах нової економіки, можна виділити наступні: висока технологічність усіх процесів цифрової сервісної економіки спричинить за собою необхідність постійного підвищення кваліфікації персоналу, в зв'язку з чим буде користуватися попитом так зване безперервне навчання протягом усього життя (lifelong learning); поява нової категорії робочих місць, у першу чергу тих, які в світовій практиці відносять до категорії «знання», тобто такі, які передбачають виконання складних аналітичних задач, що вимагають імпровізації й творчості, причому в процесі переходу до цифрової економіки значимість цього фактору буде зростати; для роботи в умовах цифрової сервісної економіки будуть потрібні нові професійні компетенції, такі як націленість на саморозвиток і досягнення поставлених результатів, адаптивність, вміння критично мислити, навички вирішення нестандартних завдань і прийняття рішень в умовах невизначеності, навички комунікації та ефективної роботи в команді, вміння працювати з великими масивами даних тощо – усі ці навички необхідно формувати в процесі навчання кадрів, здатних працювати в сучасних умовах.

На основі одержаних результатів визначено шляхи удосконалення державних механізмів регулювання вітчизняного ринку праці в умовах нової економіки. Зазначається, що особливої актуальності в сучасних умовах набуває врегулювання державою питань легалізації віддаленої роботи, підтримки самозайнятості та підприємницької діяльності у тих сферах економічної діяльності, які є найбільш перспективними в умовах розвитку нової економіки. Звертається також увага на потребу побудови національної системи перенавчання та перекваліфікації (reskilling) людей працездатного віку з метою ефективного використання робочої сили, а також збереження вітчизняного потенціалу трудових ресурсів в умовах швидкого розвитку та повсюдного застосування інноваційних технологій у виробничих процесах. Зроблено висновок, що виконання державною своїх функцій в аспекті регулювання ринку праці країни та її регіонів має бути підпорядковане всебічній структурній модернізації економіки з урахуванням ключової тенденції формування сучасної економічної інфраструктури, зміст якої полягає в переваженні нематеріальних активів над матеріальними.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Якубенко Б. Регіональні особливості розвитку ринку праці в умовах нової економіки. *Державно-управлінські студії*. №9, 2019. URL: http://studio.ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/YAkubenko_stattia-9-2019.pdf
2. Якубенко Б. Трансформації ринку праці в умовах становлення нової економіки. *Економіка і держава*. №3, 2019. С.117-123.
3. Якубенко Б. Стратегічні пріоритети розвитку національного ринку праці в умовах нової економіки. *Публічне управління та митне адміністрування*. №1(28), 2021. С. 93-97.
4. Якубенко Б. Державна політика на ринку праці під час пандемії в умовах глобалізації. *Наукові перспективи*. №2, 2021. С. 293-302.

Статті в зарубіжних виданнях

5. Yakubenko B. The new economy as a basis for the development of the modern labor market. *Slovak international scientific journal*. №49, 2021. P. 36-40.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

6. Якубенко Б. Вплив розвитку нових інформаційних технологій на ринок праці в Україні. Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах: матеріали доповідей та тез круглого столу, Київ, 15 квітня 2020 року / за заг. наук. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. Київ, ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2020. С. 145-147
7. Якубенко Б. Зарубіжний досвід застосування механізмів державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки. Організаційно-

управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України за міжнародною участю: матер. Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (29 жовтня 2020 р., м. Київ) / упоряд.: Л.Г. Новаш, М.В. Пахомова. К.: ІПК ДСЗУ, 2020. С. 115-118

8. Якубенко Б. Стратегічні напрями розвитку ринку праці в умовах нової економіки. Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку суспільства: матер. науково-практичної конференції (26-27 січня 2021 р., м. Львів). Львів, 2021. С. 105-108.

9. Якубенко Б. Сучасні тенденції розвитку ринку праці в умовах нової економіки. Форум прямої демократії. Матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародної участі. 7 грудня 2020 року / За заг. ред. Войтович Р. В., Ворони П. В., Лахижі М. І. Київ, ІПК ДСЗУ, 2020. С. 119-121.

10. Yakubenko B. Public policy of deregulation and health care during pandemic challenges in the new economy. The 7th International scientific and practical conference «Tet world of science and innovation» (February 10-12, 2021) – Sci-conf.com.ua, London, United Kingdom. 2021. P. 1043-1048.

11. Yakubenko B. The labor market as a dynamic system. The 6th International scientific and practical conference. Priority directions of science and technology development (January 20-22, 2021) SPC. Sci-conf.com.ua, Kyiv, Ukraine. 2021. P. 851-855.

АНОТАЦІЯ

Якубенко Б.О. Механізми державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Київ, 2021.

У дисертації обґрунтовано механізми державного регулювання ринку праці в умовах нової економіки та розроблено практичні рекомендації щодо їх удосконалення. Визначено ступінь розробки проблеми реалізації механізмів державного регулювання ринку праці в сучасних умовах у науковій літературі. З'ясовано сутність поняття «нова економіка», вказано на його специфічні характеристики як фактору, який суттєво впливає на стан сучасного ринку праці. Здійснено аналіз таких складових нової економіки, як: «постіндустріальна економіка», «економіка знань», «Інтернет-економіка», «віртуальна економіка», «креативна економіка», «сервісна економіка», «цифрова економіка» та ін.

Досліджено парадигми нової економіки, визначено характерні риси та напрями її становлення в коротко- й довгостроковому періодах соціально-економічного розвитку країни. Здійснено аналіз сучасного стану ринку праці в умовах нової економіки, а також визначено специфіку державного регулювання розвитку ринку праці відповідно до умов постіндустріалізму.

Узагальнено та систематизовано вітчизняний та зарубіжний досвід державного регулювання розвитку ринку праці в сучасних умовах.

Обґрунтовано пріоритетні напрями підвищення ефективності застосування механізмів державного регулювання ринку праці України в умовах нової економіки та спрогнозовано ключові тенденції його розвитку в найближчій перспективі.

Ключові слова: ринок праці; механізми державного управління; нова економіка; зайнятість; безробіття; робоча сила, конкурентоспроможність; державне регулювання.

ANNOTATION

Yakubenko V.O. Government Regulation Mechanisms of a Labor Market of the New Economy. – Qualification scientific work on the rights of the Manuscript.

The thesis for obtaining a Candidate of Science Degree (PhD) in Public Administration on a specialty 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – Institute of Personnel Training of the State Employment Service, Kyiv, 2021.

The dissertation thesis presents the government regulation mechanisms of a labor market of the new economy and practical recommendations for their improvement are developed.

The degree of elaboration of the problem of realization of government regulation mechanisms in modern conditions in the scientific literature is determined. The essence of the term concept of "new economy" is defined, its specific characteristics are indicated as a factor that significantly effects on the state of the modern labor market. The analysis of such components of the new economy as: "post-industrial economy", "knowledge economy", "Internet economy", "virtual economy", "creative economy", "service economy", "digital economy" and others was carried out.

The significant part of the thesis is devoted that the most important resource in the field of production, distribution, exchange and consumption in the new economy is digital information, it is based on modern technologies, including artificial intelligence, robotics, big data technology, blockchain and more.

The paradigms of the new economy are explored, the characteristic features and directions of its formation in the short and long-term periods of socio-economic development of the country are determined. The analysis of the current state of the labor market of the new economy was carried out, it was revealed the specifics of government regulation of labor market development in accordance with the conditions of post-industrialism. The domestic and foreign experience of state regulation of labor market development in modern conditions is generalized and systematized.

Regional peculiarities are identified and the functioning of the labor market in the conditions of the new economy is assessed. A strategy for the development of the labor market of the new economy, which aims to achieve and consolidate permanent competitive advantages in a complex multicomponent and dynamic system that is permanently affected by information technology and entails changes

in the content of the labor process, its organization, employment structure, social labor relations is developed.

The priority directions of increase of efficiency of application of mechanisms of the government regulation of the labor market of Ukraine of new economy are justified and the key tendencies of its development in the near future are forecasted.

Keywords: labor market; mechanisms of public administration; new economy; employment; unemployment; labor force, competitiveness; government regulation.

STRESZCZENIE

Yakubenko B.O. Mechanizmy państwowej regulacji rynku pracy w nowej gospodarce. Kwalifikacyjna praca naukowa dotycząca praw do rękopisu.

Rozprawa o konkursie stopnia naukowego kandydata w zakresie nauk w administracji publicznej na specjalności 25.00.02 - mechanizmy administracji publicznej. - Instytut Kształcenia Kadr Państwowej Służby Zatrudnienia Ukrainy, Kijów, 2021.

W rozprawie uzasadniono mechanizmy państwowej regulacji rynku pracy w nowej gospodarce oraz sformułowano praktyczne rekomendacje ich doskonalenia.

Określono stopień uszczegółowienia problemu realizacji mechanizmów państwowej regulacji rynku pracy we współczesnych warunkach w literaturze naukowej. Doprecyzowano istotę pojęcia „nowej gospodarki”, wskazano na jej specyfikę jako czynnik istotnie wpływający na stan współczesnego rynku pracy. Analiza takich komponentów nowej gospodarki jak: „gospodarka postindustrialna”, „gospodarka wiedzy”, „gospodarka internetowa”, „gospodarka wirtualna”, „gospodarka kreatywna”, „gospodarka usługowa”, „gospodarka cyfrowa” i inne.

Badane są paradygmaty nowej gospodarki, określane są cechy charakterystyczne i kierunki jej kształtowania się w krótko- i długoterminowych okresach rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Analiza aktualnego stanu rynku pracy w nowej gospodarce, a także specyfika państwowej regulacji rozwoju rynku pracy w warunkach postindustrialnych. Krajowe i zagraniczne doświadczenia państwowej regulacji rozwoju rynku pracy w nowoczesnych warunkach są uogólnione i usystematyzowane.

Uznano priorytetowe kierunki wzrostu efektywności stosowania mechanizmów państwowej regulacji rynku pracy Ukrainy w warunkach nowej gospodarki oraz prognozowane są kluczowe tendencje jej rozwoju w najbliższym czasie.

Słowa kluczowe: rynek pracy; mechanizmy administracji publicznej; nowa gospodarka; zatrudnienie; bezrobocie; siła robocza, konkurencyjność; rozporządzenie państwowe.

Підписано до друку 08.04.2021
Формат 148x210 мм. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004
Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної
служби зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536 -14-85